

NEPALI
(Second Language)

Maximum Marks : 80

Time Allowed : Three Hours

1. *Answers to this Paper must be written on the paper provided separately.*
2. *You will not be allowed to write during the first 15 minutes.*
3. *This time is to be spent in reading the question paper.*
4. *The time given at the head of this Paper is the time allowed for writing the answers.*
5. *This paper comprises two Sections; Section A and Section B.*
6. *Attempt all the questions from Section A.*
7. *Attempt four questions from Section B, answering at least one question each from the two books you have studied and any two other questions from the same books that you have compulsorily chosen.*
8. *The intended marks for questions or parts of questions are given in brackets [].*

Instruction for the Supervising Examiner

*Kindly read aloud the instructions given above to all the candidates present in the
Examination Hall.*

This Paper consists of 12 printed pages.

SECTION—A (40 Marks)

Attempt all questions from this Section.

Question 1

Write a short composition in Nepali of approximately **250** words on any **one** of the following topics :—

[15]

निम्नलिखित विषयहरूमध्ये कुनै एक विषयमाथि नेपालीमा लगभग **250** शब्दहरूको लम्बाइमा संक्षिप्त रचना तयार पार :—

- (i) पर्यावरण प्रदूषणले वातावरणमा पुन्याइरहेको हानीबारे चर्चा गर्दै त्यसको रोकथाम कसरी गर्न सकिन्छ आफ्नो विचार व्यक्त गर।
- (ii) नारी शिक्षा किन अनिवार्य छ ? छोरी बचाउ र छोरी पढाउले समाजमा अनि मानिसहरूको सोचमा के कति परिवर्तन ल्याएको छ ? तिम्रो विचार व्यक्त गर।
- (iii) तिम्रो पाठशालामा भएको पुस्तकालय, तिम्रो पढाइको निमित्त कतिको सहायक बनेको छ साथै हरेक पाठशालामा पुस्तकालय हुनु विद्यार्थीहरूको निमित्त किन जरूरी छ भन्ने जानकारी दिँदै एउटा रचना तयार गर।
- (iv) निम्नलिखित कुनै एक शीर्षकमा एउटा सुन्दर कथा लेख :
 - (क) रहर।
 - (ख) हुने बिरुवाको चिल्लो पात नहुने बिरुवाको खस्तो पात।
 - (ग) विश्वास।
- (v) तलको चित्र हेरेर तिम्रो मनमा के कस्ता भावना उत्पन्न हुन्छ लेख।

Question 2

Write a letter in **Nepali** in approximately **120** words on any **one** of the topics given below :—

निम्नलिखित कुनै एक विषयमाथि नेपालीमा लगभग **120** शब्दहरूको लम्बाइमा पत्र लेख :—

[7]

- (i) स्कूलबाट कुनै कारणवश एक हप्ताको छुट्टी माग्दै र कारण पनि बताउँदै स्कूलका प्रधान अध्यापक/अध्यापिका लाई एउटा चिठी लेख।

अथवा

- (ii) मानिलेउ तिम्रो आत्मीय मित्र सिकिस्त बिमारी भएर अस्पतालमा भर्ना भएको छ। निजी कामको व्यस्तताले गर्दा उसलाई भेट्न जानु पाएको छैनौ। चाडै सुस्वास्थ्यको कामना व्यक्त गर्दै मित्रलाई एउटा सान्त्वना पत्र लेख।

Question 3

Read the following passage carefully and answer in **Nepali** the questions that follow, using your own words as far as possible :—

तल दिइएका उद्धरण ध्यानपूर्वक अध्ययन गर अनि त्यसपछि दिइएका प्रश्नको उत्तर नेपालीमा लेख। उत्तरहरूमा जतिसकदो आफ्नै शब्द प्रयोग गर :—

लियोनार्दो दा भिन्सी एक अजीब प्राणी थिए। विशाल मस्तिष्क बहुमुखी प्रतिभाका धनी चित्रकार, संगीतकार, मुर्तिकार, इन्जिनियर, वैज्ञानिक, भवन निर्माता थिए। यसैले उनलाई विश्व पुरुष भनिन्थे।

लियोनार्दोको जन्म 1452 मा भएको थियो इटलीको भिन्ची भन्ने गाउँमा। सानोमा उनी हट्टाकट्टा थिए। चिटिक्क परेको जिउ धपक्क बलेको अनुहार मिलनसार स्वभाव। उनले संगीत सिके, बाँसुरीका मीठा मीठा धुन बजाएर सबैलाई मख्ख पार्थे। चित्रकारीको क्षेत्रमा उनी जस्तो चित्रकार अरु कोही थिएन। तिनी सोझै भन्थे, म जस्तो अरु कसैले सोच्दैन। कुनै काम पाउनका निम्ति तिनी प्रार्थना पत्र लेख्दैन थिए तर म यस्तो यस्तो काम गर्न सक्छु भनेर तिनी सोझै भन्थे। उनको आफ्नै एउटा निजी पुस्तकालय थियो, जहाँ तिनले आफूले आविष्कार गरेका विचित्र बस्तुहरू संग्रह गरेर राखिएको थियो। उनका कलाकृतिहरू अनौठो हुन्थे। तिनी एक जिनियस थिए। तिनले बनाएका मोनालिसाको पेन्टिङ विश्वको सबसे महगो पेन्टिङ हो।

यो विश्वप्रसिद्ध, जगत प्रसिद्ध चित्र हो मोनालिसाको। मोना एक धनी वेपारीकी पत्नी थिइन। मोनालिसाको मुस्कान मनमोहक थियो। लियोनार्दोको अर्को महान कलाकृति हो अन्तिम रात्रिभोज। मिलान भन्ने नगरको सान्ता मारिया देलले ग्राजी भन्ने गिर्जाघरको भित्तामा उनले यो चित्र बनाएका

थिए। अन्तिम रात्रीभोजमा जीजस क्राइस्टले आफना बाहजना चेलाहरूसित बसेर अन्तिम भोजन गरिरहेका छन्। यो चित्रलाई विश्वको एक अनमोल ऐतिहासिक चित्र मानिन्छ।

लुडोभिको त्यस बेला मिलानका शासक थिए। लुडोभिको भिन्सीको प्रतिभा देखेर मोहित भए। यसरी 17 वर्षसम्म लिओनार्डो मिलानमा बसे। उनी त्यो उचाईमा पुगे जहाँ अरु पुग्न सक्दैनन्। विश्वका एक अति पूज्यनीय यी कलाकार 1519 मा फ्रान्समा मरे।

- (i) लियोनार्डो भिन्सीको जन्म र मरण कहिले र कहाँ भएको थियो ? [2]
- (ii) उनलाई किन विश्व पुरुष भनिन्थे ? [2]
- (iii) उनको विश्व प्रसिद्ध चित्र कुन हो ? उनी को थिइन ? [2]
- (iv) उनले कुन चित्र कुन गिर्जाघरको भित्तामा बनाएको थियो ? [2]
- (v) को कसको प्रतिमा देखेर मोहित भयो ? [2]

Question 4

Answer the following questions according to the instructions given :— [8]

तल दिइएका निर्देशन अनुसार प्रश्नहरूका उत्तर लेख :—

(i) तलका सार शब्दलाई पूरा गर :

लामो कान हुने

- (a) लम्बु
- (b) लाम्काने
- (c) लामो
- (d) लमक

(ii) उखान पूरा गर :—

काग कराउँदै गर्छ _____ सुक्दै गर्छ !

- (a) पिना
- (b) पानी
- (c) कुवा
- (d) खोला

(iii) प्रस्तुत शब्दको विपरीतार्थक शब्द लेख :—

पाताल

- (a) रसातल
- (b) आकाश
- (c) धरती
- (d) समुद्र

(iv) प्रस्तुत कुन शब्दले ऋतु बुझाउँछ ?

- (a) हेमन्त
- (b) माघ
- (c) दिवस
- (d) प्रसिद्ध

(v) प्रस्तुत शब्दको पर्यायवाची शब्द छानेर लेख :—

गहना

- (a) लहना
- (b) बहाना
- (c) चाहाना
- (d) आभूषण

(vi) प्रस्तुत बाल शब्दको अर्थ छानेर लेख :—

नाना

- (a) साना
- (b) अनेक
- (c) खाना
- (d) लुगा

(vii) तलका शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानेर लेख :—

- (a) सम्कल्प
- (b) सङ्कल्प
- (c) सन्कल्प
- (d) संकल्प

(viii) "निर्बल" शब्दको सठीक अर्थ लेख :—

- (a) दुर्बल
- (b) सबल
- (c) बलियो
- (d) ताकतिलो

SECTION—B (40 Marks)

Questions from only two of the following textbooks are to be answered.

Attempt four questions from this Section.

You must answer at least one question from each of the two books, you have studied and any two other questions from the same books that you have chosen.

साहित्य कुञ्ज – गद्य खण्ड

SAHITYA KUNJ – GADYA KHAND

Question 5

Read the extract given below and answer in **Nepali** the questions that follow :—

निम्न अवतरित गद्यांश पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

'भयो पर्दैन।' भनी फनकक फर्केर त्यो मान्छे गइहाल्यो।

अजयलाई एक छिनमा आफैसँग नराम्रो लाग्यो। आमाले चुल्हादेखि कराउन थालिसकेकी थिइन् ।—
'पढेर मान्छे ज्ञानी पो हुन्छ, तर तेरो बेहोराले हामी सबलाई खाइलमा जाक्ने रैछ। घरको मान्छे चपरासी नै हो, दुनियाँले जान्दछ। तँलाई मन पर्दैन भने तँ घर छाडेर गइहाल्। तैले गर्दा हामी बुढेसकालमा अर्काको नराम्रो हुन माग्दैनौं। ऐले बाबु आइपुगोस्, सब कुरा भनेर नसुनाई'

चपरासी : इन्द्रबहादुर राई

Chaprasi : Indrabahadur Rai

- (i) प्रस्तुत वार्तालाप कस-कसको माझमा भएको हो ? [2]
- (ii) प्रस्तुत अवतरणमा चर्चित अजय को हो ? [2]
- (iii) 'भयो पर्दैन।' भनेर को किन त्यसरी फनकक फर्केर गएको हो ? [3]
- (iv) प्रस्तुत अवतरणबाट अजयलाई के मन नपर्दैरहेछ भन्न कुरो थाहा लाग्छ ? [3]

Question 6

Read the extract given below and answer in **Nepali** the questions that follow :—

निम्न अवतरित गद्यांश पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

आमा – बाबुको तिनलाई याद छैन। आमा तिनलाई जन्माएपछि संसार छाडिन्। बाबुलाई दोस्रो विश्वयुद्धले शहीद बनाएयो भनेर बोजू भन्थिन्। तिनी स्कूलमा हुँदा नै बाजे-बोजू परलोक भए। त्यसपछि तिनी सँच्चे टुहुरा भए। किरायको घर छाडेर तिनी मिसनेरी होस्टेलमा बस्न थाले। मेधावी छात्र हुनाले फादरहरूले तिनलाई निःशुल्क शिक्षा दिए।

जिउँदो लाश : मटिल्डा राई

Jiwdo Lash : Matilda Rai

- (i) प्रस्तुत अवतरणमा तिनी भनेर कसको कुरा गरिएको हो ? [2]
- (ii) बाजे-बोजू परलोक भएपछि को सँच्चे टुहुरो भए ? [2]
- (iii) कसकी बोजूले कसलाई के भन्थिन् ? [3]
- (iv) किन कसलाई किरायको घर छाडेर, कहाँ बस्न कर लागेको थियो ? [3]

Question 7

Read the extract given below and answer in **Nepali** the questions that follow :—

निम्न अवतरित गद्यांश पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

पत्र टिपेर धनराज ध्यानमग्न भएर फेरि पढ्न लागे।

..... फिप्टी-फिप्टीको चान्स भएको भए पनि म केही गर्न बाँकी राख्ने थिइनँ।

झटू अपरेशनको चॉजो मिलाउने थिएँ। डाइरेक्टरले रिर्पोर्ट पढेको छैन भनेर एउटा क्षीण आशा मनमा बसेको मात्र हो- मेरो विचारमा उसले पनि डॉ. त्रिपाठीकै मन्त्रव्यलाई ठीक ठहराउँछ होला।

ज्योतिबिनाको उज्यालो – सानु लामा

Jyotibinako Ujyalo – Sanu Lama

- (i) प्रस्तुत अभिव्यक्ति कसले कसलाई औ कुन माध्यमद्वारा व्यक्त गरेका हुन् ? [2]
- (ii) डॉ. त्रिपाठीको मन्त्रव्य के थियो ? [2]
- (iii) के कुराको फिप्टी-फिप्टीको चान्स भएको भए कसले के गर्ने थिएछ ? [3]
- (iv) कथाकार सानुलामाको कुनै तीनवटा कृतिहरूको नाम लेख। [3]

साहित्य कुञ्ज – पद्म खण्ड
SAHITYA KUNJ – PADYA KHAND

Question 8

Read the extract given below and answer in Nepali the questions that follow :—

निम्न अवतरित पद्यांश पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

घिस्साउँदै लैजाने मलाई
निर्बल एउटा बूढो मृत्यु
डाकन परे अहो ! जीवनको मेरो अर्थपूर्णता फुस्कन्छ
निस्सारतासित रोएर
मेरो बँचाइको तात्पर्य टुक्रन्छ
उपस्थिति रुँगेर
एउटा अल्छे मृत्युको
छैन मर्ने रुखो चाहना कदाचित ।

मृत्यु : कामना केही मेरा – अगमसिंह गिरी

Mrityu : Kamana Kehi Mera – Agamsingha Giri

(i) प्रस्तुत कवितामा कविले कस्तो मृत्युलाई “अल्छे मृत्यु” भनेका हुन् ?	[2]
(ii) कविको निम्ति बँचाइको तात्पर्य के रहेछ ?	[2]
(iii) कविलाई कस्तो मृत्यु मर्ने चाहना छैन ?	[3]
(iv) कवि अगमसिंह गिरीको जन्म अनि मृत्यु कहिले भएको थियो ?	[3]

Question 9

Read the extract given below and answer in Nepali the questions that follow :—

निम्न अवतरित पद्यांश पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

तिमी देशरत्न कर्मठवीर,
आदर्श त्यागका प्रतिमूर्ति नै,
चाहिएन परिवार जहान आफ्ना,
'वसुधैव कुटुम्बकम्' मंत्र लिई,
रगत पसिना एक गराई,
गैरव देशको तिमी बन,
उत्सर्ग गर उत्सर्ग गर ।

उत्सर्ग – लक्खीदेवी सुन्दास

Utsarga – Lakhidevi Sundas

(i) कवयित्रीले कसलाई औ किन देशरत्न र कर्मठवीर भनेका हुन् ?	[2]
(ii) "वसुधैव कुटुम्बकम्" शब्दको अर्थ लेख ।	[2]
(iii) कवयित्रीले के को निम्ति औ कसलाई उत्सर्ग गर भनेकी हुन् ?	[3]
(iv) डॉ. लक्खीदेवी सुन्दासको जन्म र दुईवटा कृतिहरूको नाम लेख ।	[3]

Question 10

Read the extract given below and answer in **Nepali** the questions that follow :—

निम्न अवतरित पद्यांश पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

विद्याले चित्त खारी कुमति जति नाश पारी निथारी ।
 भारी भारी कुराको हृदयकमलमा भाव दिन्छे उमारी ॥
 भावै ठूलो हुनाले जन सुजन भनी लोकमा नाम पाई ।
 ज्ञानी ठूली कहाई विपुल तरहका कार्य लिन्छन् चलाई ॥

नत्र बर्बाद भयो : धरणीधर शर्मा

Natra Barbad Bhayo : Dharnidhar Sharma

- (i) “विपुल तरह” भन्नाले के बुझिन्छ ? [2]
- (ii) कवि धरणीधर शर्मले कहाँ के काम गर्थे ? [2]
- (iii) विद्याले मानिसको हृदयमा कसरी, कस्तो भाव उमारी दिँदोरहेछ ? [3]
- (iv) कस्तो भाव भएका मानिसले संसारमा सुजन भन्ने नाम कमाएर के गर्दोरहेछ ? [3]

भ्रमर : रूपनारायण सिन्हा

BHRAMAR : RUPNARAYAN SINHA

Question 11

Read the extract given below and answer in **Nepali** the questions that follow :—

निम्न अवतरित उद्धरण पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

“म पनि तपाईंहरूलाई त्यही अनुरोध गर्दूँ । विशेष, तिमीलाई माया देवी ! तिमी जस्ती शिक्षिता नारीका कठोर आघात, कठोर व्यवहारले शेखर सारै क्षुब्ध भएर देशत्यागी भएको छ औ वीणा जस्ती सरला बालिकाको जीवन आज दुस्सह भइरहेको छ ।
 मैनादेवीको मातृहृदय आज शुष्क छ ।”

मोहनको अनुरोध

Mohanko Anurodh

- (i) प्रस्तुत वार्तालाप कहाँ अनि कस-कसको माझमा भएको हो ? [2]
- (ii) के कारण मैनादेवीको मातृहृदय शुष्क बनेको छ ? [2]
- (iii) वक्ताले यसरी अनुरोध गरेको कारण के थियो ? [3]
- (iv) मोहनले मायादेवीलाई के गर्ने अनुरोध गरेका हुन् ? [3]

Question 12

Read the extract given below and answer in Nepali the questions that follow :—

निम्न अवतरित उच्चरण पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

“तिनले झटै मोहनको हात समातेर भने, “हेर बाबू, म बूढालाई दोष नलाए। बूढेसकालमा स्मरण शक्तिको सबैभन्दा अधिक ह्रास हुन्छ। आनन्दका आवेगमा मैले तिमीले गरेको गुण ता झण्डै बिसेर्छु।”

बनारसको घाटमा माया

Banaras Ko Ghatma Maya

- (i) उपर्युक्त वार्तालाप कहाँ अनि कति बेला भएको हो ? [2]
- (ii) प्रस्तुत अवतरणमा चर्चित वृद्ध र मोहन को हुन् ? [2]
- (iii) मोहनले वृद्धलाई कस्तो गुण गरेको थियो औ के कारण त्यस गुणलाई झण्डै बिसेर्छन् ? [3]
- (iv) उत्तर वृद्धको छोरीको नाम के थियो औ उनीहरू त्यस स्थानमा किन आएका हुन् ? [3]

Question 13

Read the extract given below and answer in Nepali the questions that follow :—

निम्न अवतरित उच्चरण पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

एककासि पिता परलोक भए। वीणाको सपना भड्ग भयो – संसार अङ्घारो भयो। दुःख र विपदले सोहू वर्षकी वीणालाई अकालैमा बूढी बनाए। चिन्ता र गम्भीरताले त्यसको मनमा आफ्ना छाप लाइदिए।

अशुभ समाचार

Ashubh Samachar

- (i) वीणा को हो ? [2]
- (ii) सोहू वर्षकी वीणाको जीवनमा अचानक के भयो ? [2]
- (iii) कुन समयपछि के कारण वीणा बूढी फूपुसित बसेकी हो ? [3]
- (iv) दार्जीलिङ शहरमा वीणाले त्यसपछि आफ्नो जीवन कसरी बिताउन थाली ? [3]

एकाङ्की कुञ्ज
EKANKI KUNJ

Question 14

Read the extract given below and answer in **Nepali** the questions that follow :—

निम्न अवतरित उच्चरण पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

जेठा बडाई : पर्खी ऐले। काकाहरुको लागि पकाको। ऐले उब्रियो भने खानु। हाम्रो निम्ति सुकुटी पकाको छ आमाले। ऐलेसम्म घुम्दा भोक लागेन, घरमा आउने बित्तिकै भोक लाग्छ तँलाई।

श्याम : ए होस् भाइ (दड्गाउँदै भूँझा थचक्क बस्छ) म त सुकुटी खाँदिनँ भाइ, म त मासु नै
खान्छु भाइ

जेठा बडाई : चुप नकरा। तैले खानु पाको छैनस् ? ज्यादा लाडे नहू है।

टीका : मोहन पुकार

Tika : Mohan Pukar

(i) जेठा बडाईले कसलाई केको निम्ति “पर्खी ऐले” भनेको हो ?	[2]
(ii) जेठा बडाईले किन कसको प्रतिक्षा गरेको हो ?	[2]
(iii) जेठा बडाईको घरमा कस-कसको निम्ति केके पकाएको रहेछ ?	[3]
(iv) यहाँ कसले, कसलाई, किन “चुप नकरा।” भनेको हो ?	[3]

Question 15

Read the extract given below and answer in **Nepali** the questions that follow :—

निम्न अवतरित उच्चरण पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

आले : म भात नखाईकैनै सुत्छु। भोलि चामल र मासु ल्याउन नसकुञ्जेल म भात खान्नँ। म आज भोकै निदाउँछु। तिमेरुको आमा पनि ता एक दिन यसरी तिमेरु जस्तो निदाएको थियो नि हो। भोकै निदाएको थियो! त्यो खसेको पनि एक वर्ष पुगिसकेछ। मलाई हिजो अस्ति जस्तो लाग्छ। एकछाक पनि मीठो मसिनु खानु नपाई दुःख गरेरै त्यसले आफ्नू जीवन बितायो।

म भात खान्नँ : रामलाल अधिकारी

Ma Bhaat Khanna : Ramlal Adhikari

(i) प्रस्तुत अभिव्यक्ति आलेले कसलाई व्यक्त गरेको हो ?	[2]
(ii) कसले किन र कहिलेसम्म “म भात खान्नँ” भनेको हो ?	[2]
(iii) प्रस्तुत सम्वादबाट कसको कस्तो परिस्थिति विषय थाहा लाग्छ ?	[3]
(iv) नाटककारका कुनै दुईवटा कृतिहरूको नाम र उसको जन्म कहिले भएको थियो लेख।	[3]

Question 16

Read the extract given below and answer in **Nepali** the questions that follow :—

निम्न अवतरित उद्धरण पढ़ अनि त्यसपछि सोधिएका प्रश्नहरूका उत्तर नेपालीमा लेख :—

गुरुङ बाजे : हन काँ, त्यो पारिको पुटुक लाचेको छोरीसित दाउरा घाँसमा जाँदा निकै मुखको र अलिलि हातको पनि ख्याल ठट्टा गर्थ्यो अरे। परारको साल माघे मेलामा त दुइजाना भागेछ।

साहिनु सानुभाइ शर्मा

Sahinu-Sanubhai Sharma

- (i) प्रस्तुत अवतरणमा कसको बारेमा कुरा गरिएको हो ? [2]
- (ii) प्रस्तुत वार्तालाप कहाँ अनि कसकसको माझमा भइरहेछ ? [2]
- (iii) गुरुङ बाजेका कतिजना छोरा छोरी थिए ? नाम लेख। [3]
- (iv) कथाकार सानुभाइ शर्माका कुनै तीनवटा एकाङ्की नाटकका नाम लेख। [3]